

לֹא־תֵעָרָא בֵּיהּ חִילָא דְלַעִילָא.

דְּבַר אַחַר, כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, הֵינְנוּ דְכָתוּב (ויקרא כג)
פְּרִי עֵץ הָדָר. וְלִכְבוֹדֵי בְרָאתֵינוּ, הֵינְנוּ כַפּוֹת
תְּמָרִים. יִצְרַתֵּינוּ, הֵינְנוּ וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת. אִף עֲשִׂיתֵנוּ,
הֵינְנוּ וְעַרְבֵי גַחַל.

וְתִקְוֵנָא דְהַאי דְאָמַר קָרָא, (ויקרא כג) וְלִקְחֶתֶם לָכֶם
בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דִּיִּיקָא. דְּהוּא תְּמִישָׁאָה
עַל עֲשׂוֹר. אֲבָל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, תְּהוּא יוֹם רִאשׁוֹן
מָאן הוּא. אֱלָא יוֹם דְּנִפְיָא רִאשׁוֹן, לְנִטְלָא (ד"א
לְכָלָא) בְּמַבּוּעֵי דְמִיּוֹן גְּבִיעֵין, וְאַנְן בְּעִיּוֹן לְאַמְשָׁאָה
לִיָּה לְעֵלְמָא.

מִתָּל לְמַלְכָא דְקָטַר בְּנֵי נֶשֶׂא בְּקַטְרוֹי, אֲמִיָּה
מְטְרוֹזְנִיתָא אֲתַת, וְאַפִּיקַת לוֹן לְחִירוֹת, וּמַלְכָא
אַשְׁנַח לִיקְרָא דִילָהּ, וְיָהֵב לוֹן בִּידְהָא. אֲשַׁכַּחַת לוֹן

לשון הקודש

לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דְּוָקָא שְׁהוּא תְּמִישֵׁי
עַל עֲשׂוֹר. אֲבָל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אוֹתוֹ יוֹם
רִאשׁוֹן מִי הוּא? אֱלָא יוֹם שְׁיַעַז רִאשׁוֹן
לְנִסְעַ וְלְכַלּוּ בְּמַעֲיָנֵינוּ שֶׁל מִים נוֹבְעִים,
וְאַנְנוּ רוֹצִים לְהַמְשִׁיכוֹ לְעוֹלָם.

מְשַׁל לְמַלְךְ שְׁקִשְׁר בְּנֵי אָדָם בְּמַאֲסַר.
בָּאָה אֲמוֹ הַגְּבִירָה וְהוֹצִיָּאה אוֹתָם
לְחִירוֹת, וְהַמְלִיךְ מַשְׁגִּיחַ עַל כְּבוֹדָהּ וְנָתַן

וּכְחוֹ. אִף עֲשִׂיתֵנוּ – לְעוֹרַר בּוֹ כַח
שְׁלַמְעֵלָה.

דְּבַר אַחַר כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי – הֵינְנוּ
שְׁכָתוּב (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְלִכְבוֹדֵי
בְרָאתֵינוּ – הֵינְנוּ כַפּוֹת תְּמָרִים. יִצְרַתֵּינוּ –
הֵינְנוּ וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת. אִף עֲשִׂיתֵנוּ – הֵינְנוּ
וְעַרְבֵי גַחַל.

וְתִקְוֵנָא שֶׁל זֶה שְׁאָמַר הַכָּתוּב וְלִקְחֶתֶם

בַּיּוֹם וַיִּצְחַן, אָמַרְתָּ, הֲאֵאָפִיק לְזֶן לְחִירוֹ, אֵייתִי לֶזֶן מִכָּלָּא וּמִשְׁתַּיָּא.

כִּדְ, הָא יוֹם הַכְּפוּרִים אָפִיק לְכָלָּא לְחִירוֹ, וְאִנְן כַּפְּנֵי מְזוּנָא קְאִימְנָא, וַיִּצְחַן לְמִשְׁתַּיָּא, הִיא אַעֲטַרְתָּ לְמַלְפָּא בְּעֵטְרוֹי. בְּהַאי יוֹמָא יִדְעָנָא, דְּהָא מִיּוֹן נְבִיעִין עָמָה שְׂרִיין, שְׂאִילָנָא לְמִשְׁתַּיָּא, לְמֵאן דְּאָפִיק לֶזֶן לְחִירוֹ. וְעַל דָּא קְרִינְן לִיהּ יוֹם רֵאשׁוֹן. דָּא בְּסַפְרָא דְּאַנְדְּתָא וְשְׁפִיר הוּא. אַבְל בְּהַאי יוֹמָא, לְאַבְרָהָם שִׁירוּתָא דְּכָלָּא, אִי בְּעַנְיֵי יֶקָר הוּא שִׁירוּתָא, אִי בְּמִיָּא הוּא שִׁירוּתָא. דְּאַבְרָהָם שְׂאִירֵי לְמַחְפְּרֵי בִירֵי דְּמִיָּא.

פְּרִי עֵץ הָדָר, דָּא בִירָא דִּיִּצְחָק, דִּיִּצְחָק אַהֲדָר לִיהּ לְקַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא וְקָרָא לִיהּ עֵץ הָדָר. פְּרִי דְּהַאי עֵץ הָדָר יִדְעָא. כַּפַּת תְּמָרִים, דְּכַתִּיב, (תהלים צב)

לשון הקודש

לו ביום ראשון.

זֶה בְּסֵפֶר הָאֲנָדָה, וְהוּא יָפָה. אַבְל בְּיוֹם הַזֶּה, לְאַבְרָהָם שְׂהוּא רֵאשִׁית הַכֶּל, אִם בְּעַנְיֵי כְבוֹד הוּא הֵרֵאשִׁית אוּ בְּמִים הוּא הֵרֵאשִׁית, שְׂאִבְרָהָם הִתְחִיל לְחַפְּרֵי בּוֹרוֹת מַיִם.

פְּרִי עֵץ הָדָר - זו באר של יצחק, שִׁיִּצְחָק הִדָּר אֵת הַקְּדוּשָׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָרָא לוֹ עֵץ הָדָר. פְּרִי שֶׁל עֵץ הָהָדָר הוּא יְדוּעַ.

אוֹתָם בְּיָדֵיהֶם. מַעֲצָה אוֹתָם רַעֲבִים וַיִּצְמְאוּ. אָמַרְתָּ, הֲרֵי הוֹצֵאתִי אוֹתָם לְחֵרוֹת, תָּבִיא לָהֶם אֶכֶל וּמִשְׁקָה.

כִּדְ יוֹם הַכְּפוּרִים הִזָּה מוֹצֵיא אֵת כָּלֶם לְחֵרוֹת, וְאִנְו רַעֲבִים לְמִזוֹן וַיִּצְמְאוּ לְשִׁתְיָה. הִיא מְעַטְרַת אֵת הַמֶּלֶךְ בְּעֵטְרוֹתָיו. בְּיוֹם הַזֶּה יִדְעָנוּ שְׂמִים נוֹבְעִים שׁוֹרִים עָמָה, שׁוֹאֲלִים לְשִׁתוֹת לְמִי שְׂהוֹצֵיא אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְעַל כִּדְ קוֹרְאִים

צַדִּיק בַּתָּמָר יִפְרָת, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח בִּינְיָהוּ פִּירוּדָא. וְעַל
 דָּא לָא כְּתִיב וְכִפְת, אֶלָּא כִפְת. בְּגִין דְּלֹא סָלִיק דָּא
 בְּלֹא דָא, וּבְהֵאֵי אֲתַמְלִיָּא הֵאֵי בְּאֵר, מִבְּאֵר מִיָּם
 עֲלָאִין נְבִיעִין, הֵהוּא אֲתַמְלִי בְּקִדְמִיתָא, וּמִנִּיה
 אֲתַמְלִיָּא בִירָא, עַד דְּאִיהוּ נְבִיעוּ לְכֹלָא.

וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת, דָּא עֲנַפָּא דְאִילָנָא רַבְרָבָא,
 דְּאֲתַקִּיף וְאֲשַׁתְּרָשָׁא בְּשָׂרְשׁוֹ, אֲתַעֲבִיד אִילָנָא
 עֲלָאָה עַל כֹּלָא, דְּאֲחִיד בְּכָל סְטָרִיה, עֲנַף דְּאִיהוּ עֵץ
 עֲבוֹת, עֵץ דְּאֲחִיד לְעֲבוֹת, דְּהָא מֵהֵאֵי נָטַל יְסוּדָא
 דְּעֲלָמָא, וְאֲתַמְלִיָּא לְאַרְקָא בְּבִירָא, הֵאֵי הוּא עֲלָמָא
 אֲרַקָּא דְשִׁקְיֹתָא.

וְעַרְבֵי נַחַל, תֵּרֵי אֵינּוּן, תֵּרֵין נַחֲלִין דְּמֵיָּא אֲתַכְנִישׁ
 בְּהוּ, לְאַרְקָא לְצַדִּיק. דְּבָר אַחַר, וְעַרְבֵי נַחַל,
 אֵלִין אֵינּוּן גְּבוּרָן, דְּאֲחִידֵן בֵּיהּ בִּיעֲחָק, דְּאֲתֵיִן

לשון הקודש

שהתחזק ונשרש בשרשו, נעשה אילן
 עליון על הכל, שאחוזו בכל הצדדים
 שלו, ענף שהוא עץ עבת, עץ שאוחז את
 העבות, שהרי מזה נוטל יסוד העולם
 ומתמלא כדי להריק בפאר, זהו עולם
 ארץ ההשקאה.

וְעַרְבֵי נַחַל – שְׁנַיִם הֵם, שְׁנַיִם נַחֲלֵי מַיִם
 מִתְכַּנְּסִים לְתוֹכָם לְהַרְיֵק לְצַדִּיק. דְּבָר

כפת תמרים – שכתוב (תהלים צ) צדיק
 בתמר יפרת, ולא נמצא ביניהם פרוד.
 ולכן לא כתוב וכפת, אלא כפת, משום
 שלא עולה זה בלי זה. ובזה מתמלאת
 הפאר הזאת, מבאר מים עליונים
 שנובעים. ההוא מתמלא בתחלה, וממנו
 מתמלאת הפאר עד שנובעת לכל.

וְעַנְף עֵץ עֲבֹת – זֶה עֲנַף שֶׁל אֵילָן הַגְּדוֹל

מִסְטָרָא דְהֵהוּא נַחַל עֲלָאָה, וְלֹא מִסְטָרָא דְאַבָּא. בְּגִין
 כְּדֵי, כְּלֹא יָאִי, וְלֹא בְּסִימָא לְפִירִין, וְלֹא עָבִיד פִּירִין.
 וְעַרְבֵי נַחַל, תִּרְיִן קְיָיְמִין, דְּגוּפָא קְיָיְמָא עֲלֵייהוּ, אֲבָל
 וְעַרְבֵי נַחַל וְדָאִי, כְּמָה דְאַתְמַר, וְאַלִּין אֵינּוֹן כְּלָהוּ
 לְאַרְקָא מִיָּא לְבִירָא.

השלמה מההשמטות (סימן ג"ן)

כִּי פְּרִי עֵץ הַדֶּר אֵילָנָא דְאַתְרוּגָּא וּמְאֵי הַדֶּר
 הֵינּוּ הַדֶּר עַל הַכֹּל וְהֵינּוּ הַדֶּר דְּשִׁיר הַשִּׁירִים
 דְּכַתִּיב בֵּיה (שִׁיר הַשִּׁירִים ו') מִי זֹאת הַנְּשַׁקֶּפֶה כְּמוֹ שְׁחַר.
 וְהֵינּוּ עַל שֵׁם נִקְבָּה וְעַל שְׁמָה נִלְקָחָה נִקְבָּה מֵאָדָם
 שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַתְקַיֵּים עוֹלָם הַתְּחַתּוֹן כְּלֹא נִקְבָּה.
 וּמְאֵי טַעְמָא אֶקְרִי נִקְבָּה עַל שֵׁם שְׁנִקְבִּיהָ רַחֲבִים וַיֵּשׁ
 לָהּ נִקְבִים יִתְרִים עַל הָאִישׁ. וּמְאֵי נִינְהוּ נִקְבִים שְׂדִים
 וְרַחֲם וּבֵית קִיבּוּל הַזֶּלֶד.

לשון הקודש

הָדָר? הָדָר עַל הַכֹּל, וְהֵינּוּ הָדָר שֶׁל שִׁיר
 הַשִּׁירִים, שְׁכַתּוּב בּוּ מִי זֹאת הַנְּשַׁקֶּפֶה
 כְּמוֹ שְׁחַר. וְהֵינּוּ עַל שֵׁם נִקְבָּה, וְעַל שְׁמָה
 נִלְקָחָה נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי אֶפְשָׁר
 לְהַתְקַיֵּים עוֹלָם הַתְּחַתּוֹן כְּלֹא נִקְבָּה. וּמָה
 הַטַּעַם נִקְרָאת נִקְבָּה? עַל שֵׁם שְׁנִקְבִּיהָ
 רַחֲבִים, וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים יִתְרִים עַל הָאִישׁ,
 וּמָה הֵם הַנִּקְבִים: שְׂדִים וְרַחֲם וּבֵית קִיבּוּל
 הַזֶּלֶד.

אֲחֵר וְעַרְבֵי נַחַל – אֵלֶּה הֵם גְּבוּרוֹת
 שְׂאֵחֻזוֹת בְּיָצִחֵק, שְׂבָאִים מֵצַד אוֹתוֹ
 נַחַל עֲלִיוֹן וְלֹא מֵצַד הָאָב. לְכֵן הַכֹּל נָאָה,
 וְלֹא מִבְּשָׁם לְפָרוֹת, וְלֹא עוֹשֶׂה פָרוֹת.
 וְעַרְבֵי נַחַל – שְׁנֵי עֲמוּנִים שֶׁהַגּוֹף עוֹמֵד
 עֲלֵיהֶם. אֲבָל וְעַרְבֵי נַחַל וְדָאִי, כְּמוֹ
 שְׁנַתְבָּאָר, וְאֵלֶּה הֵם כְּלָם לְרוֹקֵן מִים
 לְבָאָר.

השלמה מההשמטות (סימן ג"ן)

מָהוּ פְּרִי עֵץ הַדֶּר? עֵץ הָאַתְרוּגָּא. וּמָהוּ

וּמָאִי נִיהוּ שְׁאָמְרוּ שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהוּא הַדֵּר לְכָל
 סִפְרֵי הַקִּדְשׁ אִין. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל
 הַסִּפְרִים קִדְשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים קִדְשׁ קִדְשִׁים, וּמָאִי נִיהוּ
 קִדְשׁ קִדְשִׁים. אֵלָּא קִדְשׁ, שֶׁהוּא קִדְשׁ לְקִדְשִׁים. וּמָאִי
 הֵם קִדְשִׁים אֵלּוּ שְׁבַנְגַּד שֵׁשׁ קַצּוֹת שְׁבַאֲדָם וְקִדְשׁ
 תְּוִי לְהוּ קִדְשׁ לְכָלְהוּ.

וּמָאִי נִיהוּ קִדְשׁ, זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא הַדֵּר הַכֹּל. וְלָמָּה
 נִקְרָא שְׁמוֹ הַדֵּר אֶל תִּקְרִי הַדֵּר אֵלָּא ה' דֵּר
 זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא נִפְרָד מֵאֲגַד הַלּוּלָב וְאִין מִצְוֹת לּוּלָב
 קִיָּמַת אֵלָּא בּוֹ, וְהוּא גַם כֵּן אֲגוּד עִם הַכֹּל. שְׁעַם
 כָּל אֶחָד הוּא וְעַם כּוֹלֵן יַחַד הוּא.

וּמָאִי לּוּלָב כְּנֶגֶד חוּט הַשְּׂדֵרָה. וְעֵנָף עֵץ עֲבוֹת
 שְׁעֵנָפִיו חוּפִין אֶת רֹבּוֹ וְאִם אִין עֵנָפִיו חוּפִין
 אֶת רֹבּוֹ אִינוּ כְּלוּם. מִפְּנֵי מָה, מִשָּׁל לְאָדָם

לשון הקודש

וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הַדֵּר? אֶל תִּקְרִי הַדֵּר
 אֵלָּא ה' דֵּר, זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא נִפְרָד
 מֵאֲגַד הַלּוּלָב, וְאִין מִצְוֹת לּוּלָב קִיָּמַת
 אֵלָּא בּוֹ, וְהוּא גַם כֵּן אֲגוּד עִם הַכֹּל, שְׁעַם
 כָּל אֶחָד הוּא, וְעַם כְּלָם יַחַד הוּא.

וּמָחָז הַלּוּלָב? כְּנֶגֶד חוּט הַשְּׂדֵרָה. וְעֵנָף
 עֵץ עֲבַת - שְׁעֵנָפִיו חוּפִים אֶת רֹבּוֹ, וְאִם
 אִין עֵנָפִיו חוּפִים אֶת רֹבּוֹ - אִינוּ כְּלוּם.

וּמָה שְׁאָמְרוּ, שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁהוּא הַדֵּר
 לְכָל סִפְרֵי הַקִּדְשׁ - כֵּן. שְׁאָמַר רַבִּי
 יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קִדְשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים
 קִדְשׁ קִדְשִׁים. וּמָהוּ קִדְשׁ קִדְשִׁים? אֵלָּא
 קִדְשׁ שֶׁהוּא קִדְשׁ לְקִדְשִׁים. וּמָה הֵם
 קִדְשִׁים? אֵלּוּ שְׁבַנְגַּד שֵׁשׁ קַצּוֹת
 שְׁבַאֲדָם, וְקִדְשׁ יְהִיָּה לָהֶם קִדְשׁ לְכָלָם.
 וּמָחָז קִדְשׁ? זֶה אֶתְרוּג, שֶׁהוּא הַדֵּר לְכָל.

שְׁבִזְרוּעוֹתָיו יָגֵן עַל רֵאשׁוֹ, הִרִי זְרוּעוֹתָיו שָׁנִים וְרֵאשׁוֹ
שְׁלֹשָׁה, וְהִינּוּ עֲנָף לְשֹׁמְאֵל, עֲבוֹת לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ
בְּאִמְצֵעַ. וְלָמָּה נֶאֱמַר בּוֹ עֵץ שֶׁהוּא שׁוֹרֵשׁ הָאֵילָן.

וּמָאִי עֲרַבֵי גַחַל שׁוֹקֵי הָאָדָם שָׁהִם שְׁתִּים. וּמָאִי
נִינְהוּ לִישָׁנָא דְעֲרַבֵי גַחַל, מִשּׁוּם דְגִדּוּל
שְׁבָהֶם הָיִי לְמַעַרְבּ וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוּ. וְשֶׁל צָפוֹן הוּא
קָטָן מִמֶּנּוּ מִחֲלַדְךָ חֲמִשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהוּא בְרוּחַ
צְפוֹנִית מְעַרְבִית וְבוֹ פּוֹעֵל וְנִקְרָא עַל שְׁמוֹ וְהֵם
שְׁנֵיהֶם עֲצִים. דְּבָר אַחַר עֲרַבֵי, שְׁפַעְמִים מְעַרְבִין
פְּעוּלְתָן זֶה עִם זֶה. מָאִי עֲרַבֵי גַחַל, גַּחַל הָיִי, עַל שֵׁם
הַמָּקוֹם שָׁהִם קְבוּעִים בּוֹ שֶׁשְׁמוֹ גַּחַל. בְּדַבְּרֵיב, (קִהְלֵת
« כָּל הַגַּחְלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם.

מָאִי נִיהוּ יָם, הָיִי אוֹמֵר זֶה אֶתְרוּג. וּמִנָּא לָן דְּכָל
מִדָּה וּמִדָּה מֵאֵלוֹ הַשְּׁבַעָה אֶקְרִי גַחַל. שְׁנֵאמַר

לשון הקודש

חֲמִשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא בְרוּחַ צְפוֹנִית
מְעַרְבִית, וְבוֹ פּוֹעֵל וְנִקְרָא עַל שְׁמוֹ, וְהֵם
שְׁנֵיהֶם עֲצִים. דְּבָר אַחַר עֲרַבֵי –
שְׁפַעְמִים מְעַרְבִים פְּעוּלְתָם זֶה עִם זֶה. מַה
זֶה עֲרַבֵי גַחַל? גַּחַל הוּא עַל שֵׁם הַמָּקוֹם
שָׁהִם קְבוּעִים בּוֹ שֶׁשְׁמוֹ גַּחַל, כְּמוֹ
שְׁכַתוֹב כָּל הַגַּחְלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם.

מַהוּ יָם? הָיִי אוֹמֵר זֶה אֶתְרוּג. וּמִנִּין לָנוּ
שְׁכָל מִדָּה וּמִדָּה מֵאֵלוֹ הַשְּׁבַעָה נִקְרָאת

מִפְּנֵי מַה? מִשָּׁל לְאָדָם שְׁבִזְרוּעוֹתָיו יָגֵן
עַל רֵאשׁוֹ, הִרִי זְרוּעוֹתָיו שָׁנִים וְרֵאשׁוֹ
שְׁלֹשָׁה, וְהִינּוּ עֲנָף לְשֹׁמְאֵל, עֲבוֹת לְיִמִּין,
וְנִמְצָא עֵץ בְּאִמְצֵעַ. וְלָמָּה נֶאֱמַר בּוֹ עֵץ?
שֶׁהוּא שׁוֹרֵשׁ הָאֵילָן.

וּמַה זֶה עֲרַבֵי גַחַל? שׁוֹקֵי הָאָדָם שָׁהִם
שְׁתִּים. וּמַהוּ לְשׁוֹן שֶׁל עֲרַבֵי גַחַל? מִשּׁוּם
שְׁגִדּוּל שְׁבָהֶם הוּא לְמַעַרְבּ, וּמִשָּׁם יוֹנֵק
כַּחוּ, וְשֶׁל צָפוֹן הוּא קָטָן מִמֶּנּוּ מִחֲלַדְךָ

(במדבר כ"א) וממתנה נחליאל, אל תקרי נחליאל אלא
 נחלי אל. ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, אף
 ישראל פרי עין הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו
 ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן הזה
 שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא
 עקר הגוף. ומה לולב זה פתיב לו לב, אף לב מסור
 לו. ומה לב זה שלשים ושתים נתיבות חכמה בו,
 אף בכל נתיב מהן צורה שומרת, שנאמר (בראשית ג')
 לשמר את דרך עץ החיים: (עד כאן מההשמטות)

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עין
 הדר, דא אברהם. כפת תמרים, דא יצחק.
 וענף עץ עבות, דא יעקב. וערבי נחל, אליו אינון
 תרין דרגין דאמרן.

ומאן דמתני האי, בגין דעץ עבות דא יעקב,

לשון הקודש

חכמה בו, אף בכל נתיב מהן צורה
 שומרת, שנאמר לשמר את דרך עץ
 החיים: ע"כ מההשמטות

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון
 פרי עין הדר – זה אברהם. כפת תמרים
 – זה יצחק. וענף עץ עבת – זה יעקב.
 וערבי נחל – אלה הן שתי הדרגות
 שאמרנו.

ומי ששונה זה, משום שעץ עבת זה

נחל? שנאמר וממתנה נחליאל, אל
 תקרי נחליאל אלא נחלי אל. ועוד שם,
 מה לב, הדר פרי הגוף, אף ישראל פרי
 עין הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו
 ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף
 האילן הזה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט
 השדרה באדם שהוא עקר הגוף. ומה
 לולב זה פתוב לו לב, אף לב מסור לו.
 ומה לב זה שלשים ושתים נתיבות

וְאֶחִיד לְבַלְהוּ חִלְקִין, וְדָא דָּא יַעֲקֹב. אֲבָל הָא
 אוֹקִימָנָא, פְּרִי עֵץ הָדָר דָּא בִירָא דִּיצְחָק, דָּא גְבוּרָה
 תַּתְּאָה. כַּפַּת תְּמָרִים. כַּפַּת חֶסֶר, קִשּׁוּרָא דְאִתְקַשֵּׁר
 בְּבִירָא, כַּמָּה דְאֵת אָמֵר, ^(דניאל א) כְּפִיתוּ בְּסֶרְבְּלִיהוֹן,
 בְּגִין דְּאֵלִין לָא סָלְקִין דָּא בְּלָא דָּא. וְעֵנָף עֵץ עָבוֹת,
 עֵנָפָא הוּא עֲלָאָה, דְּאִתְעֵבִיד עֵץ עָבוֹת, וְאֶחִיד לְכָל
 סְטָרָא, כַּמָּה דְאִתְמָר. עֲרִבִי נַחַל דָּא יַצְחָק, בְּכָל
 סְטָרֵי, דְּאֶחִידוֹן בְּסְטָרָא דְנַחְלָא, וְלָא בְּסְטָרָא דְאֵפָא.
 דְּתַנְיִנוּ, אִפְּ עַל גַּב דְּבַהֲאֵי נַחַל דִּינָא לָא אֲשַׁתְּבַח
 בֵּיה, דִּינִין מִתְעַרְיִן מֵיְהִי.

וְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא פְּרִישׁ, וְעֲרִבִי נַחַל, אֵינּוּן תִּרְיִן
 קִיָּיִמִין דְּקֵאמְרוּן, דְּמֵיָא נָפְקִי מִנֵּיהוּ, וְשִׁפּוּר.
 אֲבָל תָּא חַוִּי, הָא חַוִּינֵן דְּתִרְיִן דְּרַגִּין אֵלִין דְּקִיָּיִמִי
 עַל דְּרַגָּא דְּצַדִּיק, אֵיפָא וְכִנְיֵשוּ רַבְרָבָא ^(ס"א דְּבִרְבָּאִין)

לשון הקודש

הצדדים שאחוזים בצד הנחל ולא בצד
 האב. ששנינו, אף על גב שבנחל הזה
 לא נמצא דין, מתעוררים ממנו דינים.
 ורב המנונא הזקן פרש, וערבי נחל –
 אלו שני העמודים שאמרנו שיוצאים
 מהם מים, ונפה. אבל בא ראה, הרי
 ראינו ששתי דרגות אלה שעומדות על
 דרגה של צדיק, פרי וכנוס גדול
 והברכות יוצאים מהם, וערבי נחל לא

יעקב, שאחוז את כל החלקים, ודאי זה
 יעקב. אבל הרי בארנו, פרי עץ הדר –
 זו באר יצחק, זו גבורה תחתונה. כפת
 תמרים – כפת חסר, קשר שנקשר
 בפאר, כמו שנאמר ^(דניאל א) כפותים
 בסרבליהם, משום שאלה לא עולים זה
 בלי זה. וענף עץ עבת, ענף הוא עליון
 שנעשה עץ עבות ואחוז לכל צד, כמו
 שנאמר. ערבי נחל – זה יצחק, בכל

נִפְקֵי מִנִּיּוּהוּ, וְעַרְבֵי נַחַל לֹא נִפְקֵי מִנִּיּוּהוּ, אֵינְבֵא, וְלֹא טַעֲמֵא, וְלֹא רִיחָא. וְהָא אֹקִימְנָא וְכֹלָא שְׁפִיר.

וְעַל דָּא אֶתְרוּג ^(דף רכא ע"א) בְּשִׁמְאֵלָא, לְקַבִּיל לְבֵא. לֹוֹב בְּיַמִּינָא, כַּפַּת בְּכֹלָא, וְקָטִיר בְּכֹלָא. וְהָא צַדִּיק כַּפּוֹת הוּא בְּכָל סְטָרִין, וְקָטִיר בְּכֹלָא, וְדָא הוּא קְשׁוּרָא דְמַחִימְנוּתָא.

וּבְסִפְרָא דְאֵנְדְתָא שְׁפִיר קָאָמַר, דְּכָל אֵלִין אֵינּוּן אוֹשְׁפִיזִין, דְּזַמִּינִין עֲמָא קַדִּישָׁא בְּהָא יוֹמָא, דְּבַעֲיִין לְאַשְׁכְּחָא לְהוּ, פִּינּוּ דְזַמִּין לִוּן. וּבְהוּ בְעֵי בַר נֶשׁ לְמַלְכָא בְּעוֹתִיָּה. וּפִאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל דִּידְעִין אֶרְחוּי דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וַיִּדְעִין אֶרְחוּי דְאֹרִייתָא, לְמַהֲךָ בְּאוֹרַח קְשׁוּט, לְמַזְכֵּי בְּהוּ בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֶתִי.

בְּיוֹמָא דָּא נִפְקֵי יִשְׂרָאֵל, בְּסִימְנִין רְשִׁימִין מִגּוֹ

לשון הקודש

ביום הזה, שצריכים למצוא אותם, פיון שהזמין אותם, ובהם מבקש אדם בקשתו למלך. אשריהם ישראל שיודעים דרכי המלך הקדוש, ויודעים דרכי התורה ללקח בדרך אמת, לזכות בהם בעולם הזה ובעולם הבא.

ביום הזה יוצאים ישראל בסימנים רשומים מתוך המלך, משום שהם נצחו

יוצאים מהם לא פרי ולא טעם ולא ריח, והרי בארנו, והכל יפה.

ועל פן אתרוג בשמאל, כנגד הלב. לולב בימין. כפת כפל, וקשור כפל, שהרי צדיק כפות הוא בכל הצדדים וקשור כפל, וזהו קשר האמונה.

ויפח אמר בספר האגדה שכל אלה הם אורחים שזמנינים העם הקדוש

מִלְכָּא, בְּגִין דְּאֵינִין נְצַחִין דִּינָא. וּמַאי סִימְנִין אֵינִין,
 סִימְנִי מְהִימְנוּתָא, חוֹתְמָא דְּמִלְכָּא עֲלָאָה. לְתַרֵּי בְּנֵי
 נְשָׂא, דְּעָאלוּ קְדָם מִלְכָּא לְדִינָא, וְלֹא יָדְעֵי עֲלֵמָא
 מָאן מְנִייהוּ נְצַח. נְפֻק חַד לְגִיזוֹן מִבְּנֵי מִלְכָּא, שְׁאִילוּ
 לוֹ. אָמַר לוֹן, מָאן דִּיפּוּק וּבִידוּי סִימְנִין דְּמִלְכָּא, הוּא
 נְצַח.

כֶּךָ, כּוּלֵי עֲלֵמָא עָאֲלוּן לְדִינָא, קְדָם מִלְכָּא עֲלָאָה,
 וְדָאִין לוֹן מִיּוֹמָא דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים,
 עַד חֲמִשׁ סָרֵי יוֹמִין לִירְחָא. וּבִין כֶּךָ אֲשֶׁתִּכְחוּ יִשְׂרָאֵל
 זַבְּאִין פְּלָחוּ בְּתִיּוּבְתָא. טָרְחִין בְּסִפְּהָ וְלוּלָב וְאַתְרוּג,
 וְלֹא יָדְעֵי מָאן נְצַח דִּינָא. מִלְּאֲבֵי עֲלָאֵי שְׁאִילוּ מָאן
 נְצַח דִּינָא. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְהוּ, אֵינִין דְּמִפְּקֵי
 בִּידֵיהוּ סִימְנִין דִּילֵי, אֵינִין נְצַחִין דִּינָא.

בְּהַאי יוֹמָא, נְפֻקֵי יִשְׂרָאֵל בְּרֵשִׁימוּ דְּמִלְכָּא,

לשון הקודש

הַשָּׁנָה וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים, עַד חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה יוֹם
 לַחֲדָשׁ, וּבִין כֶּךָ נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּלָם
 צְדִיקִים בְּתִשׁוּבָה, טוֹרְחִים בְּסִפְּהָ וְלוּלָב
 וְאַתְרוּג, וְלֹא יוֹדְעִים מִי נְצַח בְּדִין.
 הַמִּלְאָכִים הָעֲלִיּוֹנִים שׁוֹאֲלִים, מִי נְצַח
 בְּדִין? אֹמֵר לְהֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 אֵלֶּה שְׂמוֹצִיאִים בִּידֵיהֶם אֵת הַסִּמְנִים
 שְׁלֵי, הֵם נְצַחוּ בְּדִין.

בַּיּוֹם הַזֶּה יוֹצֵאִים יִשְׂרָאֵל בְּרֵשֶׁם הַמֶּלֶךְ,

בְּדִין, וּמַהֵם הַסִּמְנִים? סִימְנֵי הָאֲמוּנָה,
 חוֹתֵם הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. לְשֹׁנֵי בְּנֵי אָדָם
 שְׂנֵבְנָסוּ לְבִנֵי הַמֶּלֶךְ לְדִין, וּבְעוֹלָם לֹא
 יוֹדְעִים מִי מַהֵם נְצַח. יֵצֵא לְגִיזוֹן אֶחָד
 מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, וְשְׁאִלוּ אוֹתוֹ מִי נְצַח? אָמַר
 לְהֵם, מִי שֵׁיִצֵּא וּבִידוּי סִימְנֵי הַמֶּלֶךְ, הוּא
 שְׂנֵצַח.

כֶּךָ כָּל הָעוֹלָם נִכְנָסִים לְדִין לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ
 הָעֲלִיּוֹן, וְהוּא דָן אוֹתָם מִיּוֹם שֶׁל רֵאשׁ

בְּתוֹשֵׁבֵיחֲתָא דְהַלִּילָא. עָאֲלוֹן בְּסַפְּחָה, אֶתְרוּג בְּשִׁמְאֵלָא,
 לוֹלֵב בְּיַמִּינָא. חֲמָאן בְּלָחוּ, דִּישְׁרָאֵל רְשִׁימִין בְּרְשִׁימִין
 דְּמִלְפָא קְדִישָׁא. פְּתַחֵי וְאִמְרֵי, (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעַם
 שָׁכְנָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שְׁה' אֱלֹהֵיוּ.

עַד כָּאן חֲדוּוֹתָא דְכֻלָּא, חֲדוּוֹתָא דְאוֹשְׁפִיזִין, וְאַפִּילוּ
 אוֹמוֹת הָעוֹלָם חֲדָאן בְּחֲדוּוֹתָא, וּמִתְבָּרְכִין מִנְּהָ.
 וְעַל דָּא קָרְבָּנִין בְּכָל יוֹמָא עֲלִייהוּ, לְאַמְלָא עֲלִייהוּ
 שְׁלָם, וְיִתְבָּרְכוּן מִיָּנָן. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, יוֹמָא חֲדָ,
 דְּמִלְפָא עֲלָאָה, דְּחֲדֵי בְּהוּ בִישְׁרָאֵל. דְּכִתִּיב, (במדבר כט)
 בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תַּהְיֶה לָּכֶם. דְּהָא יוֹמָא דָּא מִן
 מִלְפָא בְּלַחֲדוּדֵי, חֲדוּוֹתָא דִּילִיָּה בִישְׁרָאֵל. לְמִלְפָא
 דְּזַמִּין אוֹשְׁפִיזִין וְכו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב) אֲנִי חֲבַצְלֵת
 הַשָּׂרוֹן שׁוֹשַׁנַת הָעֵמְקִים, כִּמְהָ חֲבִיבָה כְּנֶסֶת

לשון הקודש

יוֹם עֲלִיהֶם לְהַטִּיל עֲלֵיהֶם שְׁלוֹם,
 וְיִתְבָּרְכוּ מֵאַתְנָנוּ. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה יוֹם אֶחָד
 שֶׁל הַמִּלְחָמָה הַעֲלִיזוֹן שֶׁשָּׂמַח בָּהֶם בִּישְׁרָאֵל,
 שְׁכַתוּב (במדבר כט) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ
 תַּהְיֶה לָּכֶם. שְׁחֲרֵי יוֹם זֶה מִן הַמִּלְחָמָה
 בְּלִבְדוּ חֲדוּתוֹ לִישְׁרָאֵל. מִשָּׁל לְמִלְחָמָה
 שְׁהַזְמִין אוֹרְחִים וְכו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, אֲנִי חֲבַצְלֵת
 הַשָּׂרוֹן שׁוֹשַׁנַת הָעֵמְקִים. כִּמְהָ חֲבִיבָה

בְּתוֹשֵׁבֵיחֲתוֹת הַהִלָּל, נְכֻנְסִים לְסַפְּחָה, אֶתְרוּג
 בְּשִׁמְאֵל, לוֹלֵב בְּיַמִּין. כָּלָם רוֹאִים
 שִׁישְׁרָאֵל רְשׁוּמִים בְּרְשׁוּמֵי הַמִּלְחָמָה
 הַקְּדוּשָׁה, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים קמד)
 אֲשֶׁרִי הָעַם שָׁכְנָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שְׁה' אֱלֹהֵיוּ.

עַד כָּאן חֲדוּת הַכָּל, חֲדוּת הָאוֹרְחִים,
 וְאַפִּילוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם שְׁמַחִים בְּחֲדוּתָהּ
 וּמִתְבָּרְכִים מִמְּנָה, וְלִכְּן מְקַרְבִּים בְּכָל

ישראל קמי קדשא בריך הוא, דקדשא בריך הוא משבח לה, והיא משבחת ליה תדיר, וכמה משבחין ומזמרין אזמינת ליה תדיר לקדשא בריך הוא. ופאה חולקהון ד' ישראל, דאחידן ביה בעדבא דחולקא קדישא. כמה דכתיב, (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. אני חבצלת השרון, דא כנסת ישראל, דקיימא בשפירו דנוי בגנתא דעדן. השרון, דהיא שרה ומשבחת למלכא עלאה.

דבר אחר אני חבצלת השרון, דבעיא לאשקא משקיו דנחלא עמיקא, מבויעא דנחלין. כמה דאת אמר, (ישעיה לה) והיה השרב לאגם. (נ"א ישעיה לג) והיה השרון פערבה) שושנת העמקים, דקיימא בעמיקתא דכלא. מאן אינון עמקים. כמה דאת אמר, (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה'. חבצלת השרון. חבצלת,

לשון הקודש

השרון - שהיא שרה ומשבחת את המלך העליון.

דבר אחר, אני חבצלת השרון - שרוצה להיות משקה מהשקות הנחל העמק, מקור הנחלים, כנאמר והיה השרב לאגם. (ישעיה לג) והיה השרון פערבה) שושנת העמקים - שעומדת בעמק הכל. מי הם העמקים? כמו שנאמר (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה'.

כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא משבח אותה, והיא משבחת אותו תמיד. וכמה משבחים ומזמרים מזמינה תמיד לקדוש-ברוך-הוא. אשרי חלקם של ישראל שאחוזים בו בגורל החלק הקדוש, כפסוק (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. אני חבצלת השרון - זו כנסת ישראל, שעומדת ביפי של נוי בגן עדן.

מֵהָהוּא אֶתְר, דְּשִׁקְיוֹ דְּנִתְלִין נְפָקִין וְלֹא פְסָקִין
לְעֵלְמִין. שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים, שׁוֹשְׁנַה מֵהָהוּא אֶתְר
דְּאֶקְרִי עֵמִיקָא דְכֻלָּא, סְתִים מִכָּל סְטָרִין.

תָּא חַזִי, בְּקַדְמֵיתָא יְרוּקָא כְּחֻבְצֵלַת, דְּמֵרְפִין דִּילָה
יְרוּקִין. לְבַתָּר שׁוֹשְׁנַת, סוּמְקָא בְּגוּזִין חוֹזֵרִין.
שׁוֹשְׁנַה בְּשִׁית מֵרְפִין, שׁוֹשְׁנַת, דְּאֶשְׁתַּנִּיאַת מְגוּזָנָא
לְגוּזָנָא, וְשַׁנִּיאַת גּוּזָנָהּ.

שׁוֹשְׁנַת, בְּקַדְמֵיתָא חֻבְצֵלַת, בְּעֵדְנָא דְבַעֲיָא
לְאֶזְדוּנָא בִּיהַ בְּמִלְכָּא, אֶקְרִי חֻבְצֵלַת. בְּתַר
דְּאֶתְדַבְּקַת בִּיהַ בְּמִלְכָּא בְּאֵינוּן נְשִׁיקִין, אֶקְרִי שׁוֹשְׁנַת.
בְּגִין דְּכִתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) שִׁפְתוֹתַי שׁוֹשְׁנִים. שׁוֹשְׁנַת
הָעֵמְקִים דְּהִיא מְשַׁנֵּיא גּוּזָנָהּ, זְמִנִּין לְטַב, וְזְמִנִּין
לְבִישׁ, זְמִנִּין לְרַחְמֵי, זְמִנָּא לְדִינָא.

לשון הקודש

ומשנה את גונניה.
שׁוֹשְׁנַת - בתחלה חבצלת. בזמן
שרוצה להודוג במלך נקראת חבצלת,
אחר שגדבקה עם המלך באותן
נשיקות היא נקראת שושנת, משום
שפתוב (שיר ה) שפתותיו שושנים.
שושנת העמקים - שהיא משנה את
גונניה לפעמים לטוב ולפעמים לרע,
לפעמים לרחמים ולפעמים לדין.

חבצלת השרון. חבצלת - מאותו מקום
של השקאת הנחלים שיוצאים ולא
פוסקים לעולמים. שושנת העמקים -
שושנה מאותו מקום שנקרא עמק הכל,
נסתר מכל הצדדים.

בא ראה, בתחלה ירקה בחבצלת,
שהעלים שלה ירקים, אחר כך שושנה
אדמה בגונים לבנים. שושנה בששה
עלים. שושנת - שמשתינית מגון לגון

וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאֵוָה הוּא
 לְעֵינַיִם. (בראשית ג)
 תָּא חַוִּי, דְּהָא בְּנֵי נֶשְׂאָה לָא
 מִסְתַּכְּלִין, וְלֹא יַדְעִין, וְלֹא מִשְׁנִיחִין. בְּשַׁעְתָּא דְּבִרָא
 קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא לְאָדָם, וְאוֹקִיר לִיה בִּיקִירוֹ עֲלָאָה,
 בְּעָא מֵינַה לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיה בְּגִין דִּישְׁתַּבַּח יְחִידָאֵי,
 וּבְלָבָא יְחִידָאֵי, וּבְאַתֵּר דְּדַבְּקוּתָא יְחִידָאֵי, דְּלֹא
 אֲשַׁתְּנִי, וְלֹא מִתְּהַפֵּךְ לְעֲלָמִין, בְּהָהוּא קִשׁוּרָא
 יְחִידָא, דְּכֻלָּא בֵּיה אֲתַקְשֵׁר, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית
 ב) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן.

לְבַתָּר סָטוּ מֵאַרְחָא דְמַהִימְנוּתָא, וְשָׁבְקוּ אֵילָנָא
 יְחִידָאֵי, עֲלָאָה מִכָּל אֵילָנִין. וְאַתּוּ
 לְאַתְדַּבְּקָא בְּאַתֵּר דְּמִשְׁתְּנִי, וּמִתְּהַפֵּךְ מִגּוֹזֵנָא לְגּוֹזֵנָא
 וּמִטַּב לְבִישׁ וּמִבִּישׁ לְטַב. וְנַחְתִּי מֵעִילָא לְתַתָּא,
 וְאַתְדַּבְּקוּ לְתַתָּא בְּשַׁנּוּיִין סְגִיאִין. וְשָׁבְקוּ אֵילָנָא
 יְחִידָאָה, עֲלָאָה מִכָּל אֵילָנִין. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (קהלת

לשון הקודש

מִשְׁתַּנֶּה וְלֹא מִתְּהַפֵּךְ לְעוֹלָמִים בְּאוֹתוֹ
 קִשְׁר יְחִיד שֶׁהִכֵּל נִקְשֵׁר בּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב
 וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן.

אַחַר כֵּן סָטוּ מִדְּרֹךְ הָאִמּוּנָה וְעָזְבוּ אֵת
 הָעֵץ הַיְחִידִי, הָעֲלִיזוֹן מִכָּל הָאֵילָנוֹת,
 וּבָאוּ לְהִדְבֵּק בְּמָקוֹם שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה
 וּמִתְּהַפֵּךְ מִגּוֹן לְגּוֹן וּמִטּוֹב לְרַע וּמִרַע
 לְטוֹב, וַיִּרְדּוּ מִלְּמַעְלָה מִטָּה, וַיִּדְבְּקוּ

וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי
 תֵאֵוָה הוּא לְעֵינַיִם (בראשית ב). בֵּא רְאָה,
 שְׁהִרִי בְּנֵי אָדָם לֹא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא
 יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁנִיחִים בְּשַׁעָה שְׁבִרָא
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם וְכַבֵּד
 אוֹתוֹ בְּכַבּוֹד עֲלִיזוֹן, רְצָה מִמֶּנּוּ לְהִדְבֵּק
 בּוֹ כְּדִי שְׂיִמְצָא יְחִידִי, וּבְלֵב יְחִידִי,
 וּבְמָקוֹם שֶׁל דְּבִקוּת יְחִידָה שְׁלֹא

וַאֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְדָאִי בְּדִין אֶתְהַפֵּךְ לְבִיחָהּ, בְּהַהוּא סְטָרָא מְפֹשֵׁשׁ,
זְמַנִּין לְטַב, זְמַנִּין לְבִישׁ, זְמַנִּין לְרַחֲמֵי, זְמַנִּין
לְדִינָא. בְּהַאי מְלָה דְאֶתְדַבְּקוּ בָּהּ וְדָאִי, (קהלת ז) בְּקִשְׁוֹ
חֲשִׁבֹנֹת רַבִּים, וְאֶתְדַבְּקוּ בְּהוּ.

אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא, אָדָם, שְׂבִקְתָּ חַיִּי
וְאֶתְדַבְּקְתָּ בְּמוֹתָא. חַיִּי, דְכָתִיב וְעֵץ חַיִּים
בְּתוֹךְ הַגֵּן, דְאֶקְרִי חַיִּים. דְמֵאן דְאֶחִיד בִּיה, לָא טָעִים
מוֹתָא לְעֵלְמִין. אֶתְדַבְּקְתָּ בְּאֵילָנָא אַחְרָא, הָא וְדָאִי
מוֹתָא הוּא לְקַבְלָךְ. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (משלי ה) רַגְלֶיהָ
יִזְרְדוּת מָוֶת, וְכָתִיב, (קהלת ז) וּמוֹצֵא אֲנִי מֵרַ מִמָּוֶת אֶת
הָאִשָּׁה. וְדָאִי בְּאַתְרַ דְּמוֹתָא אֶתְדַבְּק, וְשָׂבַק אֶתְרַ
דְּחַיִּי. בְּגִין כֶּךָ אֶתְגַּזֵּר עָלֶיהָ וְעַל כָּל עֲלָמָא מוֹתָא.

לשון הקודש

חַיִּים וְנִדְבַקְתָּ בְּמוֹת. חַיִּים – שְׂבִתוּב
וְעֵץ חַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, שְׂנַקְרָא חַיִּים,
שְׂמִי שְׂאוּחוּ בּוּ לָא טוּעַם מוֹת לְעוֹלָמִים.
נִדְבַקְתָּ בְּעֵץ אַחַר – הֲרִי וְדָאִי הַמָּוֶת
כְּנִגְדָךְ. זְהוּ שְׂבִתוּב (משלי ה) רַגְלֶיהָ יִזְרְדוּת
מָוֶת, וְכָתוּב (קהלת ז) וּמוֹצֵא אֲנִי מֵרַ מִמָּוֶת
אֶת הָאִשָּׁה. וְדָאִי שְׂנַדְבַק בְּמָקוֹם הַמָּוֶת
וְעוֹב מְקוֹם חַיִּים. מְשוּם כֶּךָ נִגְזֵר עָלֶי
וְעַל כָּל הָעוֹלָם מוֹת.

לְמַטָּה בְּשִׁנּוּיִם רַבִּים, וְעוֹבֵי אֶת הָאֵילָן
הַיְחִידִי הַעֲלִיּוֹן מִכָּל הָאֵילָנוֹת. זְהוּ
שְׂבִתוּב (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת
הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְדָאִי שְׂאוּ הַתְּהַפֵּךְ לְבָם בְּאוֹתוֹ הַצַּד
מְפֹשֵׁשׁ, לְפַעְמִים לְטוֹב לְפַעְמִים לְרַע,
לְפַעְמִים לְרַחֲמִים לְפַעְמִים לְדִין. בְּדָבָר
זֶה נִדְבְּקוּ בּוּ וְדָאִי, בְּקִשְׁוֹ חֲשִׁבֹנֹת
רַבִּים וְנִדְבְּקוּ בְּהֵם.
אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם, עוֹבְתָּ

אִי הוּא חָטָא, כּל עֲלֵמָא מַה חָטוּ. אִי תִימָא, דְכָל
עֲלֵמָא אֲכִילי מֵאִילָנָא דָא, וְאִתְרַמִּי לְכֹלָא. לָאו
חֲבִי. אֵלָא בְּשַׁעְתָּא דְאָדָם קָאִים עַל רַגְלוּי, חָמִי לִיה
בְּרִיין בְּלָחוּ, וּדְחִילוּ מִקַּמִּיָּה, וְהוּוּ נְטֹלִין אֲבַתְרִיָּה,
בְּעַבְדִּין בְּתַר מִלְכָּא. וְהוּא אָמַר לוֹן, אָנָּא וְאַתּוֹן, (תהלים
צח) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעָה וְגו'. וְאִזְלוּ בְּלָחוּ אֲבַתְרִיָּה.
כִּיּוֹן דְחָזוּ דְאָדָם סָגִיד לְהֵאִי אַתְר, וְאִתְדַבֵּק בֵּיָה,
כְּלָחוּ אֲתַמְשְׁכוּ אֲבַתְרִיָּה וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עֲלֵמָא.

וּכְדִין אֲשַׁתְּנִי אָדָם לְכַמָּה גְּוֹזִיין, וּמְנִין דִּינָא, וּמְנִין
רַחֲמֵי וּמְנִין מוֹתָא, וּמְנִין חַיִּי. וְלֹא קָאִים
בְּקִיּוּמָא תְדִיר בְּחַד מְנִיָּהוּ, בְּגִין דִּהֲהוּא אַתְר גָּרִים
לִיָּה. וְעַל דָּא אֲקָרִי, תְּרַב חַמְתַּהֲפַכַת, חַמְתַּהֲפַכַת
מִסְטָרָא דָא לְסְטָרָא דָא, מְטַב לְבִישׁ, מִרַחֲמֵי לְדִינָא,
מִשְׁלָם לְקַרְבָּא, מִתַּהֲפַכַת הִיא בְּכֹלָא. טַב וְרַע

לשון הקודש

וּנְדַבֵּק בּוּ, כְּלָם נִמְשְׁכוּ אַחֲרֵיוּ, וְגָרִים
מֹות לְכָל הָעוֹלָם.

וְאִזְ הַשְׁתַּנָּה הָאָדָם לְכַמָּה גְּוֹזִיין,
לְפַעֲמִים דִּין לְפַעֲמִים רַחֲמִים, לְפַעֲמִים
מֹות לְפַעֲמִים חַיִּים, וְלֹא עוֹמֵד בְּקִיּוּם
תְּמִיד בְּאַחַד מֵהֶם, מִשּׁוּם שְׂאוֹתוֹ מְקוֹם
גָּרִים לוֹ, וְלִכְּן נִקְרָא תְּרַב חַמְתַּהֲפַכַת,
חַמְתַּהֲפַכַת מִצַּד זֶה לְצַד זֶה, מְטוֹב
לְרַע, מִרַחֲמִים לְדִין, מִשְׁלָם לְקַרְבָּ,

אִם הוּא חָטָא, מַה חָטָאוּ כָּל הָעוֹלָם?
אִם תֵּאמַר שֶׁכָּל הָעוֹלָם אֲכָלוּ מֵהַעֵץ
הַזֶּה וְזֶה קָרָא לְכָלֶם – לֹא כִּדּוּ אֵלָא
בְּשַׁעָה שְׂאָדָם עִמַּד עַל רַגְלוּי, רָאוּ אוֹתוֹ
כָּל הַבְּרִיּוֹת וּפְתָחוּ מִלְּפָנָיו, וְהָיוּ נוֹסְעִים
אַחֲרָיו בְּעַבְדִּים אַחַר הַמֶּלֶךְ, וְהוּא אָמַר
לָהֶם: אֲנִי וְאַתֶּם (תהלים צח) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה
וְנִכְרַעָה וְגו'. וְכָלֶם הִלְכוּ אַחֲרָיו. כִּיּוֹן
שָׂרְאוּ שְׂאָדָם מִשְׁתַּחֲוֶה לְמְקוֹם זֶה